

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το επίσημο συντονιστικό όργανο του Ελληνικού Εβραϊσμού είναι το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος (Κ.Ι.Σ.).

Το Κ.Ι.Σ. ιδρύθηκε με νόμο το 1945, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, με σκοπό την ανασυγκρότηση των κατεστραμμένων από τους Ναζί Ισραηλιτικών Κοινοτήτων της Ελλάδος.

Είναι Ν.Π.Δ.Δ. και υπάγεται στο υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων. Το έργο του επικεντρώνεται στον συντονισμό των δραστηριοτήτων των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων και οργανισμών στην Ελλάδα, στη διατήρηση της εβραϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και ιστορίας, καθώς και στην καταπολέμηση του αντισημιτισμού. Παράλληλα, το ΚΙΣ είναι και το επίσημο όργανο εκπροσώπησης των Εβραϊκών Κοινοτήτων και Οργανισμών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Οι Εβραίοι της Ελλάδος

Σύντομο ιστορικό για τις Ισραηλιτικές Κοινότητες στην Ελλάδα

Η πρώτη μαρτυρία περί εγκαταστάσεως Εβραίων στην Ελλάδα βρίσκεται σε επιγραφή του 3ου π.Χ. αιώνα που κάνει λόγο για κάποιον Εβραίο από τη Βοιωτία, με το όνομα Μόσχος Μοσχίνος. Η επιγραφή βρέθηκε στον Ωρωπό και χρονολογείται μεταξύ του 300-250 π.Χ.

Φαίνεται ότι οι πρώτοι αυτοί Εβραίοι, ή τουλάχιστον μέρος αυτών, ήταν σκλάβοι που πουλήθηκαν στην Ελλάδα από τους γειτονικούς λαούς, εχθρούς - κατακτητές της Ιουδαίας, από την οποία έφθασαν στην Ελλάδα αρχικά μέσω της Κύπρου, Ιωνίας και των νησιών του Αιγαίου. Μεταξύ των Εβραίων αυτών αναφέρεται ότι ήρθε στη Σπάρτη, την εποχή του Αντιόχου του Επιφανούς, και ο αρχιερέας Ιάσων ο Γ'.

Στο βιβλίο των Μακκαβαίων (Μακκ. Α' 15:23), παραδίδεται κατάλογος Ιουδαϊκών

Κοινοτήτων εγκατασπαρμένων στα σημαντικότερα κέντρα της Ελλάδος. Ο κατάλογος αυτός των πόλεων, που χρονολογείται από το 142 π.Χ., καθώς και άλλος παρόμοιος τον οποίο συνέταξε ο ιστορικός Φίλων ο Ιουδαίος, αναφέρει την ύπαρξη Εβραίων στη Σπάρτη, Δήλο, Σικυώνα, Σάμο, Κω, Κρήτη, Θεσσαλία, Βοιωτία, Μακεδονία, Αιτωλία, Αττική, Άργος, Κόρινθο, καθώς και στην Κύπρο.

Τον **1ο π. Χ.** αιώνα υπήρχε εβραϊκή παρουσία και στη Δήλο όπως μαρτυρείται από τα ερείπια αρχαίας Συναγωγής και από το πλήθος των εβραϊκών επιγραφών που βρέθηκαν στην περιοχή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το εβραϊκό στοιχείο στη Ρόδο, με το οποίο διατηρούσε φιλικές σχέσεις ο Βασιλιάς της Ιουδαίας Ηρώδης. Οι Εβραίοι της Κρήτης αναφέρονται επίσης από τον Φλάβιο Ιώσηπο.

Κατά τον **12ο αιώνα μ.Χ.**, ο γνωστός Εβραίος περιηγητής Βενιαμίν της Τουδέλας ανέφερε ότι συνάντησε Εβραίους στην Κέρκυρα, Άρτα, Πάτρα, Ναύπακτο, Κόρινθο, Θήβα, Χαλκίδα, Θεσσαλονίκη, Δράμα, και αλλού. Εβραίοι ζούσαν επίσης στα νησιά Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ρόδος και Κύπρος. Η μεγαλύτερη Ισραηλιτική Κοινότητα την οποία επισκέφθηκε ήταν των Θηβών, που αριθμούσε 2.000 μέλη, ενώ στη Θεσσαλονίκη ζούσαν τότε μόνον 500 Εβραίοι. Στις υπόλοιπες πόλεις ο αριθμός τους κυμαινόταν μεταξύ 20 και 400. Οι κύριες ασχολίες τους ήταν η βαφική τέχνη, η υφαντουργία και η μεταξουργία.

Από το τέλος του **14ου αιώνα**, Εβραίοι πρόσφυγες από την Ισπανία και τη Πορτογαλία εγκαταστάθηκαν στην ελληνική χερσόνησο και τα γειτονικά νησιά. Κυρίως στη Θεσσαλονίκη αλλά και σε πόλεις όπως τα Τρίκαλα, η Λάρισα και ο Βόλος, οι Εβραίοι γνωστοί ως Σεφαραδίμ εισήγαγαν τη γλώσσα τους (τα Εβραιο-Ισπανικά) και τα δικά τους ήθη και έθιμα.

Κατά τον 14ο αιώνα ένας μεγάλος αριθμός Εβραίων από την Ουγγαρία, μετά την κατάληψη της χώρας αυτής από τους Τούρκους, επί βασιλείας του Σουλτάνου Μουράτ, εγκαταστάθηκαν στην Καβάλα και το Σιδηρόκαστρο. Μία δεύτερη έξοδος Ούγγρων Εβραίων ακολούθησε το 1546, την περίοδο του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς.

Άλλη μαζική εισροή Εβραίων στην Ελλάδα, αυτή τη φορά στην Κέρκυρα, έγινε με αφορμή την εκδίωξη των Ιταλόφωνων Εβραίων της Απουλίας στη νότιο Ιταλία.

Από τον **16ο μέχρι τον 18ο αιώνα**, η εβραϊκή Κοινότητα της Θεσσαλονίκης ήταν μία από τις μεγαλύτερες στον κόσμο. Μετά την κατάκτηση της Ρόδου από τους Τούρκους, το 1552, αρκετοί Εβραίοι από τη Θεσσαλονίκη εγκαταστάθηκαν στο νησί. Στην Κρήτη, οι Εβραίοι έπαιζαν σημαντικό ρόλο στο διαμετακομιστικό εμπόριο. Η Μεγαλόνησος ήταν επίσης ξακουστή για τη σοφία των εκεί Ραββίνων και Εβραίων λογίων της.

Ο 20ός αιώνας - Προπολεμικά

Στις αρχές του 20ού αιώνα, στην Ελλάδα ζούσαν 10.000 περίπου Εβραίοι. Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-13) και την απελευθέρωση της Βορείου Ελλάδος, της Ηπείρου, της Χίου και της Κρήτης (1908), ο αριθμός των Εβραίων έφθασε τους 100.000 περίπου.

Το 1940, όταν οι Ιταλοί και οι Γερμανοί επιτέθηκαν κατά της Ελλάδας, 12.898 Εβραίοι πολέμησαν στις τάξεις του Ελληνικού Στρατού. Από αυτούς, οι 343 έφεραν τα βαθμό του αξιωματικού ή του υπαξιωματικού. Ανάμεσα στους γενναίους πολεμιστές του Αλβανικού μετώπου ήταν ο συνταγματάρχης Μορδοχαίος Φριζής, από τη Χαλκίδα, που έχασε τη ζωή του ηρωικά στη μάχη του Καλαμά, ο αξιωματικός Ζαν Αλλαλούφ από τη Θεσσαλονίκη, ο ταγματάρχης Σαλβατώρ Σαρφατής από την Αθήνα, οι αξιωματικοί Ζοζέφ Βαρούχ από την Κέρκυρα και Λέων Ντόστης από τα Ιωάννινα και πολλοί άλλοι.

Προπολεμικά λειτουργούσαν εβραϊκές Κοινότητες σε 28 πόλεις ανά την Ελλάδα, (Διδυμότειχο, Νέα Ορεστιάδα - Σουφλί, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Ξάνθη, Καβάλα, Δράμα, Σέρρες, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Καστοριά, Φλώρινα, Τρίκαλα, Λάρισα, Βόλο, Χαλκίδα, Αθήνα, Πάτρα, Αγρίνιο, Ιωάννινα, Πρέβεζα, Άρτα, Κέρκυρα, Ζάκυνθο, Χανιά, Ρόδο και Κω), με συνολικό αριθμό εβραϊκού πληθυσμού 77.377.

Περίοδος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου Γερμανική Κατοχή

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν η Ελλάδα τελούσε υπό την Κατοχή των Γερμανών Ναζί, ποσοστό 86% των Ελλήνων Εβραίων έχασαν τη ζωή τους από ενέργειες των Ναζί, μεταφορά σε στρατόπεδα, εξόντωση και εκτελέσεις. Σε πολλές πόλεις, όπου υπήρχαν ανθούσες Εβραϊκές Κοινότητες, μετά το Ολοκαύτωμα, δεν επέζησαν παρά λίγα άτομα.

Ένα μνημειώδες κείμενο, για την υποστήριξη των Εβραίων της Ελλάδος, μοναδικό στα χρονικά ολόκληρης της κατεχόμενης Ευρώπης, ήταν η υπερήφανη απάντηση του τότε Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού προς τον δωσίλογο Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο και τον στρατηγό των Ναζί Στροπ, ο οποίος απείλησε τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό με τουφεκισμό, εξ αιτίας της σκληρής έγγραφης διαμαρτυρίας του για τους διωγμούς των Ισραηλιτών της Ελλάδος.

Η επιστολή αυτή ήταν γραμμένη σε αυστηρότατο ύφος και αναφερόταν στους ισχυρούς δεσμούς που ενώνουν τους Έλληνες Ορθόδοξους με τους Έλληνες Εβραίους ως από κοινού πολίτες της Ελλάδος στα πολιτικά δικαιώματα, αλλά κυρίως στο νου και την ψυχή. Η επιστολή απετέλεσε μνημείο θάρρους, εθνικής αξιοπρέπειας και σεβασμού των ανθρωπίνων ιδανικών και εξέφρασε τις απόψεις του τότε κατ' ανάγκη φιμωμένου Ελληνικού λαού.

Την επιστολή αυτή προσυπέγραψαν 29 ιδρύματα και οργανώσεις που εκπροσωπούσαν ολόκληρη την πνευματική και επαγγελματική Ελλάδα. Παράλληλα ο Αρχιεπίσκοπος προέτρεψε τους Έλληνες Χριστιανούς και τα μοναστήρια να παραχωρήσουν άσυλο σε εβραϊκές οικογένειες προκειμένου να αποφύγουν τον εκτοπισμό.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής πολλοί Εβραίοι έλαβαν μέρος στην Εθνική Αντίσταση και η προσφορά τους αυτή αναγνωρίστηκε από την Πολιτεία και τις Αντιστασιακές Οργανώσεις με την απονομή τιμητικών τίτλων

Συμμετοχή στην Ελληνική Ζωή

Οι Εβραίοι της Ελλάδος έχουν συμμετάσχει και συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Προπολεμικά, εκλέχθηκαν εκπρόσωποί τους στη Βουλή και στη Γερουσία. Έλληνες Εβραίοι διακρίθηκαν στο κτίσιμο της ελληνικής οικονομίας, στις επιστήμες, στα γράμματα και στις τέχνες.

Σήμερα

Σήμερα οι Εβραίοι της Ελλάδος δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό τομέα στις επιστήμες, τις Τέχνες, τα Γράμματα και στη Δημόσια Διοίκηση. Αριθμούν 5.500 περίπου άτομα και είναι οργανωμένοι σε 8 εβραϊκές Κοινότητες που λειτουργούν στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Λάρισα, τον Βόλο, την Χαλκίδα, τα Ιωάννινα, τα Τρίκαλα και την Κέρκυρα. Λίγοι Εβραίοι ζούνε επίσης στις εν αδρανεία Κοινότητες της Ρόδου και της Καρδίτσας.